

Maailmankaikkeuden peili

Tutkija Saara Reiman

Helsingin yliopiston Käytännöllisen filosofian laitos

Ihmisen kehityshistoriassa on se mielenkiintoinen piirre, että olemme yksin. Tämä on tosiaankin epätavallista. Useimmilla tuntemillamme lajeilla on elossa olevia sisarusia, samaan sukuun kuuluvia lajeja. Ei ole ollenkaan harvinaista, että samassa suvussa on kymmeniä lajeja. Vaan näin ei ole ihmisten laita. Homo-suku ei ole koskaan ollut suuren suuri, mutta nykyään se on yksilajinen. Neandertalin ihmisten mentyä noin 30 000 vuotta sitten

olemme jääneet yksin, ainoiksi lapsiksi suureen taloon älymme, luovuutemme ja kulttuurimme kanssa. Meillä ei ole ketään, joka olisi samanlainen ja silti erilainen kuin me: älyllinen, uskonnollinen, samojen haasteiden edessä mutta silti käsivarren mitan päässä meistä. Meillä ei ole peilinämme toisenlaista älyä, jonka kanssa keskustella suurista mysteereistä eikä toisenlaista tunnetta, jonka avulla voisimme ymmärtää paremmin sitä, mistä omissa tunteissamme on oikeasti kysymys.

Kosminen yksinäisyys on ihmiselle iso ongelma. Yksilötasolla ainakin osa ihmiskunnasta tietää oikein hyvin, millaista on kun on olemassa joku, joka ymmärtää puolesta sanasta, joku joka on kuin toinen minä mutta kuitenkin juuri sen verran erilainen, että erosta syntyy maailmankaikkeuden peili, johon voimme katsoa ja nähdä paikkamme maailmassa. Maailmankaikkeuden peili ei näytä vain pienuuttamme

kuva: Esko 'Eksa' Heikkilä

vaan myös merkityksellisyyden- missä suhteessa olemme ainutlaatuisia, missä määrin ihmisyyys taas on ylipäätään tietoisuutta ja ymmärrystä. Oikein hyvästä peilistä näkee myös, missä olisi korjattavaa ja mihin voisimme pyrkiä ja ilman sitä on aina vähän hukassa. Kun hyvää peiliä ei ole, joudumme katselemaan heijastuksia vedestä ja näyteikkunoista, pohtimaan eroja ja yhtäläisyyksiä ihmisten ja eläinten välillä ja kertomaan myyttejä jumalista. Mutta eläimet eivät puhu eikä jumalia voi käsittää. Jos haluamme inhimillistä opastusta, meillä on vain toisemme.

Lajina, ihmiskuntana, emme tiedä millaista olisi jos meillä olisi Joku Toinen, joka olisi meille maailmankaikkeuden peili. Voimme vain yrittää kuvitella, millaista olisi lukea toisenlaisen tietoisuuden tuottamaa filosofiaa ja hiljentyä toisenlaisen kauneudentajun tuottaman taiteen edessä. Jos olemmekin kerran tienneet, olemme sen unohtaneet jo aikojen alussa niin että jäljelle on jäänyt vain epämääräinen kaipaus. Tämä kaipaus on juuri sen verran irrationaalinen, että sitä on toisinaan vaikeaa perustella projektointuneessa tiederahojusjärjestelmässä mutta silti niin perustavanlaatuinen että monet, hyvin monet, ymmärtävät sen pitemmittä selityksittä että SETI, Maan ulkopuolisen älyn etsintä on tärkeää tutkimusta täysin riippumatta siitä, kuinka hyvät mahdollisuudet meillä todellisuudessa on löytää ikinä ketään.

Mahdollisuudet eivät nimittäin ole kovin hyvät: emme oikein tiedä, miltä neula voisi näyttää, ja heinäsuova on koko universumin kokoinen. Ja mitä ihmettä tekisimme, jos löytäisimmekin jostakin, kymmenien tai satojen valovuosien päästä merkkejä toisesta sivilisaatiosta? Kommunikaatio olisi äärimmäisen hankalaa. Mikään

ei kulje valoa nopeammin ja valovuosi tarkoittaa aikaa jonka valo ehtii taivaltaa vuodessa. Jos ajatellaan että vieras sivilisaatio asustaisi galaktisessa mittakaavassa lähellä, noin sadan valovuoden päässä, kestäisi siis kaksi sataa vuotta vaihtaa pelkät hyvänpäiväntoivotukset. Toivottomuus alkaa hiipiä mieleen viimeistään silloin kun miettii, kuinka pitkä aika kaksisataa vuotta meille onkaan: ajatellaan vaikka millaiselta maailma näytti vuonna 1810. Miten voisimme edes keskustella mielekkäästi jos yhden puheenvuoron olisivat käyttäneet teollisuuden aamunkoitossa eläneet esi-isämme ja heidän lähettämäänsä viestiin vastanneet avaruusolennot olisivat lähettäneet viestin meille, ja me taas vastaisimme siihen viestiin onnellisen tietämättöminä siitä mitä Avaruusolentolassa on tapahtunut sitten vuoden 1910...

Mutta silti. Tällaisen peilin hukkaaminen on sen mitta- luokan katastrofi että huolettominkin äijäihminen voi sen ymmärtää. Kun itseään ei näe mistään, on niin työlästä päästä perille omasta olemuksestaan. Ilman hyvää käsitystä siitä keitä oikeastaan olemme, on taas vaikeaa saada selville, mihin meidän pitäisi pyrkiä. Jos haluamme olla enemmän kuin eläimiä, olemassaolollamme lajina olisi myös hyvä olla jokin muu tarkoitus kuin pelkkä hiluminen kunnes sukupuutto meidät korjaa. SETI on arvokasta tutkimusta, ja jos sen avulla joskus löydämme Ne Toiset, on se joka tapauksessa jotakin aivan ihmeellistä: väärinkäsitysten ja epäselvyyksien alle lähes hukkuvanakin maailmankaikkeuden peili on ihme. Jos joskus pystyisimme vaihtamaan Niiden Toisten kanssa edes pari sanaa vuosisatojen kuluessa, se olisi kaiken vaivannäön arvoista. □

Juho Laviranta - Tilanneraportti

